

beo
Barn- och elevombudet

Barn har rätt till en trygg skola

Det är nolltolerans mot kränkningar i förskola och skola. Det är de vuxnas ansvar att se till att alla barn och elever har en skolmiljö fri från diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.

Barn- och elevombudet, BEO, tar tillvara barns och elevers rättigheter i skolan. Det gör vi genom att ge råd och informera om lagstiftningen. Vi utreder anmälningar om kränkande behandling och kan kräva skadestånd för ett barns eller en elevs räkning.

Så säger lagen

Det finns två lagar som ska skydda barn och elever från kränkningar, diskriminering och trakasserier i skolan – skollagen och diskrimineringslagen.

Enligt skollagen (6 kap) är kränkande behandling beteenden som kränker en annan människas värde, men som inte har samband med någon diskrimineringsgrund. Det kan till exempel handla om att retas för att någon är överviktig eller har "fel" hårfärg. Men det behöver inte ha sin grund i någon särskild egenskap hos den som utsätts, även knuffar och utfrysning är kränkande behandling.

Diskriminering och trakasserier är beteenden som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna: kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller ålder.

Läs mer på www.do.se

BEO och Skolinspektionen har tillsyn över bestämmelserna i skollagen och Diskrimineringsombudsmannen övervakar diskrimineringslagen.

Skolans skyldigheter

All personal har en skyldighet att agera om ett barn eller en elev anser sig vara utsatt för

kränkande behandling. Men det är huvudmannen, det vill säga den som äger verksamheten, som har det juridiska ansvaret för att skolorna följer lagen.

Enligt skollagen ska alla verksamheter:

- ✓ bedriva ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever
- ✓ sätta in åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling
- ✓ varje år upprätta en plan mot kränkande behandling (det som i lagtexten kallas årlig plan)
- ✓ engagera barn och elever i arbetet med att ta fram planen
- ✓ leva upp till handlingsplikten. Den innebär att personalen måste agera och utreda vad som hänt så snart de får reda på att någon känner sig kränkt. Den skyldigheten gäller inte bara vid mobbning, utan även vid enstaka händelser.

Absolut förbud för vuxna att kränka elever

Enligt skollagen finns det ett absolut förbud för vuxna i förskola och skola att kränka ett barn eller en elev – till exempel ge nedsättande kommentarer, hota eller använda fysiskt våld.

Som lärare har du också en skyldighet att skapa en trygg miljö för barn och elever. Det kan ibland innebära att du måste använda dig av disciplinära åtgärder, till exempel tillrättvisa en elev eller visa ut en elev från resten av en lektion. Även om det kan upplevas kränkande, behöver det inte vara det i lagens mening.

Planer mot kränkande behandling

Alla förskolor och skolor måste arbeta förebyggande mot kränkande behandling. I det arbetet är en strukturerad plan ett viktigt verktyg.

Planerna ska förebygga och förhindra kränkningar, diskriminering och främja alla barns och elevers lika rättigheter.

Alla verksamheter som lyder under skollagen, till exempel förskolor, skolor, fritidshem och vuxenutbildningar, måste varje år upprätta en plan mot kränkande behandling (enligt skollagen), liksom en likabehandlingsplan (enligt diskrimineringslagen). Men det finns inget som hindrar att de båda planerna förs samman till en plan. Det centrala är innehållet och att alla krav som ställs i lagstiftningen tillgodoses.

Planerna ska baseras på en aktuell kartläggning. Utifrån den ska det bestämmas vilka åtgärder som ska genomföras under året.

Barn och elever ska engageras i arbetet, både med att upprätta, följa upp och utvärdera planen. För det är de som vet hur situationen på skolan är.

Planerna ska också beskriva hur:

- ✓ personalen ska agera vid akuta situationer
- ✓ verksamheten ska arbeta förebyggande
- ✓ de planerade åtgärderna ska genomföras
- ✓ arbetet ska följas upp
- ✓ barn och elever har engagerats i arbetet
- ✓ planen gjorts känd bland såväl barn och elever som föräldrar
- ✓ hur ansvarsfördelningen ser ut – vem gör vad?

Du kan läsa mer i Skolverkets allmänna råd och i de handledningar som BEO tagit fram tillsammans med Diskrimineringsombudsmannen, DO. Läs mer på: www.skolinspektionen.se/beo

När skolorna inte följer lagen

Om förskolor och skolor inte gör tillräckligt för att förebygga och förhindra kränkningar kan Barn- och elevombudet rikta kritik eller kräva skadestånd av huvudmannen.

Skadeståndet ska dels vara en kompensation för det utsatta barnet, dels sätta press på skolorna att arbeta förebyggande.

Huvudmannen kan bli skadeståndskyldig gentemot ett enskilt barn eller elev om:

✓ planen mot kränkande behandling inte uppfyller lagens krav och det har bidragit till att ett barn eller en elev kränkts.

✓ förskolan eller skolan fått reda på att ett barn eller en elev upplever sig kränkt men inte utrett händelsen och gjort det som krävs för att förebygga och förhindra kränkande behandling.

✓ ett barn eller en elev blivit kränkt av personal på skolan. Eftersom det är absolut förbjudet är det huvudmannen som ska bevisa att det inte skett en kränkning.

Skolinspektionen

Alla barn och ungdomar har rätt till en skola med trygghet och kunskap i fokus. Alla ska få likvärdiga förutsättningar att nå målen oberoende av kön, geografisk hemvist eller sociala och ekonomiska förhållanden. Skolinspektionens uppgift är att se till att varje enskild skola lever upp till dessa krav.

I frågor som gäller kränkande behandling arbetar beo tillsammans med Skolinspektionen.

Barn- och elevombudet, BEO

BEO är utsedd av regeringen. BEO och Skolinspektionen ska se till att förskolor och skolor följer den del av skollagen som handlar om kränkande behandling. Tillsammans med Diskrimineringsombudsmannen, DO, arbetar vi för att motverka kränkningar, diskriminering och trakasserier av barn och elever.

Kontakt

Telefon: 08-586 080 00

E-post: beo@skolinspektionen.se

www.skolinspektionen.se/beo